

DOI: 10.25140/2411-5215-2021-3(27)-19-28

УДК 330.332

JEL Classification: J24; J28; J48; J88; L91; M51

Ірина Кичко

доктор економічних наук, професор, професор кафедри управління персоналом та економіки праці
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: ira41215@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-1110-4177>

ResearcherID: [H-1753-2015](https://orcid.org/0000-0002-1110-4177)

Марина Панченко

аспірантка

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

ТЕОРЕТИКО-ЕКОНОМІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УКРАЇНІ

У статті виявлено сучасні проблеми в інноваційній та інвестиційній сфері в Україні. Розглянуто економічний зміст інноваційно-інвестиційного потенціалу як економічної категорії. Досліджено різноманіття наукових поглядів та запропоновано власне визначення інноваційно-інвестиційного потенціалу. Аргументовано, що в умовах інтеграції України до європейського співтовариства пріоритетним завданням є диверсифікація джерел надходження інвестицій для підвищення конкурентоспроможності національної економіки шляхом масштабного впровадження у виробництво новітніх технологій та інновацій. Запропоновано й обґрунтовано напрями реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу України.

Ключові слова: інвестиції; інновації; інноваційно-інвестиційний потенціал; структурні зміни національної економіки; ресурси.

Табл.: 3. Рис.: 1. Бібл.: 27.

Постановка проблеми. Інновації в поєднанні з вагомими інвестиційними потоками дають мультиплікативний ефект, сприяючи позитивним економічним і соціальним змінам у частині формування передумов для структурних змін в економіці, збільшення кількості робочих місць, нарощування обсягів продукції з високим вмістом доданої вартості, зниження собівартості виготовленої продукції за рахунок підвищення продуктивності праці. Продумана інвестиційно-інноваційна політика сприяє розміщенню інвестицій у пріоритетні, системоутворюючі галузі економіки країни (машинобудування, транспорт, будівництво), акцентуючи увагу на їх інноваційній спрямованості. Постає завдання розробки теоретичних, методичних засад ефективної інноваційно-інвестиційної політики та її реалізації в Україні, що й підвищує актуальність визначення змісту інноваційно-інвестиційного потенціалу. У зв'язку з цим набуває особливої актуальності питання реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу України, а отже, деталізація його змісту як економічної категорії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зміст інноваційно-інвестиційного потенціалу вивчали закордонні та вітчизняні вчені, а саме: Н. Дем'янчук, П. Друкер, М. Дубина [8], С. Захарін, М. Забаштанський [9], Дж. Кейнс, А. Косич, С. Кумакова, Ф. Лист, Ф. Ніксон, І. Погоріла, А. Роговий [9], Є. Фішер, Р. Шмалензі, Й. Шумпетер, К. Хаустова, А. Холодницька [22], І. Хоменко [23; 24] та інші. При цьому варто звернути увагу на відсутність єдиного підходу в трактуванні і поняття «інноваційно-інвестиційний потенціал» і його структуруванні, що і визначає необхідність подальших досліджень у цьому напрямі. У багатьох наукових роботах автори зосереджуються на вивченні окремих аспектів інноваційно-інвестиційного потенціалу. В економічній літературі, крім інноваційно-інвестиційного потенціалу, досить ґрунтовно досліджено окреме поняття «інвестиції» та «інновації». У цьому контексті варто зазначити, що термін «інновація» походить від латинського слова «novation» («оновлення») і приставки «in», яка переводиться з латинського як «у напрямі», якщо перекладати дослівно «Innovatio» - «у напрямку змін». Поняття «інновація» вперше з'явилося в економічній науці на по-

чатку ХХ століття в роботах Йозефа Шумпетера, який стверджував, що інновації – це втілення наукового відкриття, технічного винаходу в новій технології чи в новому виді виробу. Фрідріх Лист про інновації писав як про відкриття, винаходи, успіхи в науці, що є головним багатством нації. Ф. Ніксон розглядав «інновації» як сукупність виробничих, технічних і комерційних заходів, які ведуть до появи на ринку нових і вдосконалених промислових процесів і обладнання. П. Друкер зазначав про «інновації», як про процес створення, розвитку і поширення нових видів продукції, методів, технологій у різноманітних сферах діяльності [14].

Що стосується другої складової поняття інноваційно-інвестиційного потенціалу – «інвестиції», то воно походить від латинського слова «invest», що означає «вкласти, одягати». Дж. Кейнс під сукупними інвестиціями розумів витрати на послуги щодо збільшення вартості наявного у фірмі майна, з метою виробництва кінцевого продукту. Більшість розбіжностей щодо визначення інвестицій науковцями саме й полягають у тому, що відносити до наявного у фірми майна [10]. Американські економісти Є. Фішер, Р. Шмалензі, Р. Дорнбуш розглядають інвестиції як витрати на фінансування виробництва, оновлення наявних виробничих потужностей, а також оборотних коштів [20]. У. Шарп трактує процес «інвестування» у широкому розумінні, зазначаючи, що вкладати кошти сьогодні необхідно для того, щоб отримати більшу їх суму через певний час [25]. Л. Гітман та М. Джонк трактують інвестиції як засіб розміщення капіталу, який має забезпечити збереження зростання вкладених коштів у перспективі [4]. Т. Шульц стверджував, що інвестування в освіту є одним із вкладених ресурсів у фактори виробництва, створюючи додатний продукт, забезпечуючи економічне зростання [27].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Незважаючи на численний науковий спадок щодо інноваційно-інвестиційного потенціалу України, нині залишається дискусійним питання змісту самого поняття інноваційно-інвестиційного потенціалу, а також шляхів його нарощування в Україні.

Мета статті полягає в систематизації поглядів учених щодо поняття інноваційно-інвестиційного потенціалу, розкритті змісту інноваційно-інвестиційного потенціалу та визначенні пріоритетних шляхів його реалізації.

Виклад основного матеріалу. Україна нині володіє: ресурсною базою для галузей промисловості, як основи для побудови вертикально інтегрованих виробничих ланцюгів зі створенням максимальної доданої вартості – титан, марганець, залізна руда, літій, уран та інші рідкоземельні елементи; ресурсна база для реалізації потенціалу агросфери – українські чорноземи; потенційними можливостями для забезпечення транспортних транзитних перевезень; людським капіталом, як основою творчого потенціалу головним джерелом зростання. Питанням економічної безпеки є пошук ефективних методів управління наявними ресурсами, наявним потенціалом. Одним зі шляхів підвищення ефективності управління є перехід на інноваційний шлях розвитку, який, у свою чергу, потребує значного обсягу інвестування.

В умовах інтеграції України до європейського співтовариства пріоритетним завданням є підвищення конкурентоспроможності національної економіки шляхом масштабного впровадження у виробництво новітніх технологій та інновацій, як основного засобу структурних зрушень в економіці України [13]. Активізація інноваційної діяльності на державному та регіональному рівнях, у контексті техніко-технологічної модернізації та стимулювання розвитку інноваційного підприємництва обумовлює необхідність формування ефективної системи її інвестиційного забезпечення, узгодження інтересів держави, регіону, фінансових установ і суб'єктів економічних відносин щодо напрямів та механізмів трансформації інвестиційних ресурсів [17].

На основі поєднання результатів аналізу минулого досвіду, поточного стану об'єкта та прогнозу на майбутнє, потенціал як економічна категорія дає можливість визначити можливості фірми, регіону, країни, при використанні яких можливо змінити їхні кількісні та якісні характеристики [2, с. 32].

Інноваційно-інвестиційні процеси, їхнє значення в економічному розвитку привертають увагу науковців. Провівши аналіз наявного в науковій літературі трактування вченими терміна «інноваційно-інвестиційний потенціал», можна зауважити, що переважна більшість визначень відображають об'єктивно існуючу можливість соціально-економічного розвитку країни, де інновації – це основні чинники розвитку економіки, а інвестиції виступають у ролі коштів, за допомогою яких здійснюється впровадження інновацій у виробничий процес для надання інноваційних послуг та виготовлення інноваційної продукції (табл. 1).

Таблиця 1

*Характеристика системоутворюючого фактору
при визначенні вченими інноваційно-інвестиційного потенціалу*

Автор	Визначення «Інноваційно-інвестиційний потенціал»	Системоутворюючий фактор
К. М. Хаустова [21]	сукупність певних чинників (науково-технічних, кадрових, фінансових), рівень розвитку яких визначає ступінь готовності організації до залучення інвестиційних коштів у перспективні інноваційні проекти, у межах обраної стратегії	рівень розвитку організації, що показує її ступінь готовності до залучення інвестиційних коштів у інноваційні проекти
Н. П. Мешко [17]	максимальна сукупність інвестиційних ресурсів, спрямованих в інноваційний процес, які перебувають у взаємозв'язку з чинниками, що зумовлюють необхідні умови для досягнення орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності	максимальна сукупність інвестиційних ресурсів для інноваційної діяльності
М. А. Дем'янчук [5]	сукупність внутрішніх і зовнішніх ресурсів, яка відображає рівень достатності цього потенціалу для інновацій	ресурсна база для інновацій
С. В. Кумакова [15]	здатність і готовність регіонального інституціонального середовища, інфраструктури, сприймати нововведення, адекватно реагувати на державну політику, здатність забезпечити реалізацію інноваційного процесу, розширене відтворення на своїй території і досягненні стратегічних цілей засобами інноваційної економіки	здатність інституційного, інфраструктурного середовища для забезпечення реалізації інноваційного процесу
І. І. Погоріла [19]	система інноваційно-інвестиційних ресурсів, факторів та умов, що створюють можливості для здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності, акумуляції та освоєння інвестиційних коштів з метою забезпечення інноваційного розвитку та досягнення конкурентних переваг	наявність ресурсів та умов здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності
О. С. Білоусова [1]	можливість генерувати інновації на державному, регіональному рівні, створювати та модернізувати основні виробничі фонди, нематеріальні активи з метою примноження національного багатства	генерування інновацій шляхом модернізації основних виробничих фондів

Джерело: складено авторами.

На основі аналізу поглядів учених щодо змісту поняття інноваційно-інвестиційного потенціалу можна стверджувати, що більшість із них (О. Білоусова, М. Дем'янчук, І. Погоріла) дають визначення «інноваційно-інвестиційного потенціалу» з урахуванням ресурсної складової, хоча слід зазначити, що оскільки склад та вагомість ресурсів суттєво змінюються з часом, видом діяльності, складові потенціалу необхідно визначати з прив'язкою до сфери економічної діяльності. Достатньо широко поняття «інноваційно-інвестиційного потенціалу» висвітлено у працях С. Кумакової, де, крім ресурсної складової, враховується і інституційне, інфраструктурне середовища реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу.

При цьому поняття «інноваційно-інвестиційний потенціал» має враховувати розширення часово-просторової характеристики вкладання коштів у конкретну сферу економічної діяльності з метою стимулювання інноваційних процесів за рахунок включення при-

хованих можливостей національної економіки, що залежить від взаємозумовлених технологічних укладів і професійно-кваліфікаційного рівня персоналу організацій з метою забезпечення високої якості продуктів інноваційно-інвестиційної діяльності.

На основі узагальнення тлумачень науковців пропонується визначення інноваційно-інвестиційного потенціалу як сукупності об'єктивних характеристик країни, які сприяють залученню інвестицій в інноваційний процес та роблять можливим їх примноження з метою розвитку наукоємних виробництв, збільшення обсягів виробництва товарів з високим вмістом доданої вартості та в кінцевому підсумку – підвищення добробуту, зменшення рівня смертності та природного скорочення населення України.

Функціонування інноваційно-інвестиційного потенціалу відбувається на певних етапах його відтворювального циклу – формування, реалізації, використання, збереження та розвитку, які є взаємопов'язаними та взаємообумовленими. Розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу є ознакою кожного етапу відтворювального циклу.

При формуванні поняття «інноваційно-інвестиційний потенціал» необхідно врахувати такі основні компоненти, як природні і трудові ресурси, сукупність інвестиційних ресурсів, інформаційні та організаційні компоненти, інноваційна та інвестиційна політика державна політика, матеріальні умови, пошук стратегічних активів, здатність до залучення прямих іноземних інвестицій, нові ринки збуту (рис. 1).

Рис. 1. Компоненти інноваційно-інвестиційного потенціалу

Джерело: розроблено автором з урахуванням [3; 8].

Кожний компонент інноваційно-інвестиційного потенціалу має важливе значення при нарощуванні інноваційно-інвестиційного потенціалу, стабілізації економічного розвитку та покращенні рівня життя населення України, збільшенні кількості робочих місць. Людські ресурси – одна з найбільш вагомих складових інноваційної сфери, що характеризується кількістю випускників докторантури, заявок на патенти та винаходи.

Матеріальні умови – компонент інноваційної діяльності. Інноваційна та інвестиційна політика держави, спрямована на стимулювання впровадження інноваційних технологій з метою виробництва продукції з високим вмістом доданої вартості, створення додаткових робочих місць, зменшення диференціації в доходах на рівні країни, збільшення тривалості та якості життя населення. Крім податкових пільг, напрямами економічного стимулювання інноваційної діяльності є матеріальна, фінансова допомога (компенсація) на створення робочих місць, співфінансування навчальних програм для працівників щодо підвищення компетентностей дослідників у підготовці інноваційних проєктів. Здатність до залучення прямих іноземних інвестицій визначається домінантними мотивами інвесторів, зокрема такими як: наявність ресурсів, нових ринків збуту, збільшення ефективності та пошук стратегічних активів.

Компонентна складова природних ресурсів означає, що підприємство здійснює інвестування з метою отримання доступу до сировини або трудових ресурсів країни реципієнта інвестицій. Країни з високими темпами зростання економіки та чисельності населення є пріоритетними об'єктами інвестування з метою завоювання нових ринків збуту. Інформаційні компоненти включають в себе консультаційні та навчальні послуги, правові роз'яснення, посередницькі ініціативи.

Зміст організаційних компонентів полягає у: перетворенні структури, наприклад, поєднання відділів інноваційної зміни організаційної структури, що проводяться шляхом впровадження посади менеджерів, впровадження інтегрованого процесу управління та комп'ютеризації тощо.

Відповідно до результатів дослідження Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), згідно з оприлюдненим щорічним звітом Global Innovation Index 2020, з 131 країни у 2020 році найбільш інноваційною країною визнано Швейцарію, за нею йдуть Швеція, США та Велика Британія. Україна в рейтингу Глобального інноваційного індексу 2020 року посідає 45-е місце, увійшовши до країн-лідерів економічної групи lower-middle income, що підвищує рівень актуальності дослідження теми інновацій та розробки заходів на державному, мезо- та мікрорівні щодо активізації інноваційної діяльності (табл. 2).

Таблиця 2

Рейтинг країн світу за глобальним індексом інновацій

Місце в рейтингу глобального інноваційного індексу	Країна	Індекс (0-100)
1	Швейцарія	66,08
2	Швеція	62,47
3	США	60,56
4	Велика Британія	59,78
5	Нідерланди	58,76
6	Данія	57,53
7	Фінляндія	57,02
8	Сінгапур	56,61
....		
43	Греція	36,79
44	Таїланд	36,68
45	Україна	36,32
46	Румунія	35,95
47	Росія	35,63

Джерело: розроблено авторами на основі [26].

Що стосується інвестиційної привабливості, то Україна в рейтингу інвестиційної привабливості Doing business-2020 посідає 64-е місце серед 190 країн. Динаміка при цьому позитивна. Україна покращила свої позиції в зазначеному рейтингу в порівнянні з минулим роком на 7 пунктів.

Аналіз джерел фінансування капітальних інвестицій підтверджує факт нерівномірності зміни їх структури та динаміки. Так, сума інвестицій в абсолютному виразі з кожним роком збільшується. У загальній структурі найбільшу питому вагу займають власні кошти підприємств та організацій, найменшу – кошти інвесторів-нерезидентів. У той час як темпи їхнього зростання в 2019 році значно збільшилась у порівнянні з 2018 роком, а темп приросту власних коштів та коштів населення та будівництво житла у 2019 році порівняно з 2018 роком значно зменшився.

Таблиця 3

Темп приросту капітальних інвестицій за джерелами фінансування у (%)

Джерела фінансування	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2019/2018
Кошти державного бюджету	133,88	165,16	149,16	135
Кошти місцевих бюджетів	188,06	155	121,15	112,16
Власні кошти підприємств та організацій	134,94	124,64	132,10	99,68
Кредити банків та інших позик	130,69	109,16	151,49	149,99
Кошти інвесторів – нерезидентів	120,11	63,13	28,93	259,75
Кошти населення та будівництво житла	93,58	109,59	105,62	93,58
Інші джерела фінансування	112,30	172,65	113,63	163,69

Джерело: розроблено авторами за [6].

Пріоритетні заходи для реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу в Україні можна згрупувати за адміністративними, економічними та організаційними напрямками.

До адміністративних заходів можна віднести: розробка та проведення єдиної державної політики; вибір пріоритетних державних програм і проєктів та реалізація зобов'язань за ними, встановлення пільг з метою стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності, деолігархація влади, перезавантаження судової системи, скорочення бюрократії, зниження адміністративного та податкового тиску на бізнес та боротьба з контрабандою на митниці.

До економічних заходів стимулювання нарощування інноваційно-інвестиційного потенціалу можна віднести регулювання ставок оподаткування, цільові програми розвитку, конверсії та розвиток експортного капіталу, приватизація державних підприємств із залученням іноземного капіталу, закупівля та реалізація зарубіжних ліцензій, розбудова ефективної та незалежної антикорупційної інфраструктури. Методом економічного регулювання є також зменшення відсотка за кредитами для фінансування інвестицій.

До організаційних заходів можна віднести посилення гнучкості організаційних структур, диверсифікація стилів управління, створення інноваційної інфраструктури тощо [16].

Реалізація інноваційно-інвестиційного потенціалу є важливою запорукою структурних змін економіки України. До того ж сучасна політика не враховує необхідності модернізації економічної системи, тому виникає потреба у зміні механізмів та інструментарію впливу на розвиток людського потенціалу як елементу інноваційного потенціалу країни [7].

Серед важливих напрямів реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу є фінансування інвестицій за рахунок венчурного капіталу. Ризиковий капітал при венчурному інвестуванні використовується тривалий проміжок часу без права вилучення коштів до закінчення встановленого терміну. При цьому інвестори погоджуються на втрату своїх коштів у випадку ймовірно збиткового проєкту. Компенсацією за високий ризик вкладення венчурного капіталу спеціалізованих фірм є високі прибутки [11].

Стратегічними орієнтирами реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу є розробка та реалізація програм інноваційного розвитку на різних рівнях, необхідність активізації диверсифікації джерел фінансування, сприяння на державному рівні поширенню інформації щодо вітчизняних інновацій на міжнародних ринках з метою розширення джерел поінформованості суб'єктів бізнесу стосовно переваг інноваційного розвитку [12].

Висновки і пропозиції. Інтенсифікація інноваційно-інвестиційних процесів нині в Україні має сприяти відновленню національної економіки на якісно новому рівні з урахуванням інноваційних та глобалізаційних тенденцій та стимулювати реалізацію інвестиційного потенціалу країни загалом, врахувати всі можливі джерела інвестиційних ресурсів, особливо внутрішні інвестиції.

Список використаних джерел

1. Білоусова О. С. Інвестиційний потенціал економіки України та ЄС [Електронний ресурс] / О. С. Білоусова // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2017. – № 1-2. – С. 60-67. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvhastat_2017_1-2_10.
2. Вдовічев А. А. Теоретико-методологічні та методичні основи оцінки інвестиційних параметрів регіонального розвитку / А. А. Вдовічев – Л. : Ін-т регіон. досліджень, 2005. – 285 с.
3. Гонта О. І. Формування комплементарної інвестиційної політики України: виклики глобалізації та вимоги економічної безпеки : монографія / О. І. Гонта, М. В. Дубина, Д. С. Пілевич. – Чернігів, 2013. – 184 с.
4. Гитман Л. Основы инвестирования : [пер. с англ.] / Л. Гитман, М. Джонк. – М. : Дело, 1999. – 1008 с.
5. Дем'янчук М. А. Удосконалення понятійного апарату визначення терміну «інноваційно-інвестиційний потенціал підприємства» / М. А. Дем'янчук // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2011. – Вип. 20(1). – С. 296-301.
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html.
7. Дерій Ж. В. Вплив механізмів державного регулювання на процеси функціонування людського потенціалу / Ж. В. Дерій, С. А. Скиба // Проблеми і перспективи економіки та управління. 2016. № 1 (15). С. 18-30.
8. Дубина М. В. Проблеми активізації формування та залучення інвестицій у розвиток національної економіки / М. В. Дубина, Д. С. Пілевич // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2014. – № 1 (26). – С. 94–101.
9. Забаштанський М. М. Фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності промислових підприємств в контексті переходу національного господарства на модель сталого розвитку / М. М. Забаштанський, С. В. Захарин, А. В. Роговий // Збірник наукових праць «Економічний вісник університету». – 2020. – Випуск 45. – С. 184-195.
10. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег : [монографія] / Дж. Кейнс ; [пер. с англ.]. – М. : Гелиос, 2002. – 960 с.
11. Кичко І. І. Перспективи реалізації моделі венчурного інвестування в Україні / І. І. Кичко // Проблеми і перспективи економіки і управління. – 2016. – № 3(7). – С. 171-177.
12. Кичко І. І. Стратегічні орієнтири інвестиційно-інноваційного розвитку в Україні / І. І. Кичко, В. Ф. Савченко // Здобутки і проблеми євроінтеграційних зрушень в Україні на сучасному етапі: монографія / за заг. ред. В. Ф. Савченка, Л. М. Мекшун. – Чернігів : ЧНТУ, 2018. С. 8-29.
13. Кичко І. І. Перспективи використання інвестиційної політики держави як інструменту структурної перебудови економіки / І. І. Кичко, А. В. Холодницька // Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 2017. – № 192. – С. 18-24.
14. Ковалев П. П. Структурные формы инновационного потенциала в промышленном развитии инноваций / П. П. Ковалев // Экономика: вчера, сегодня, завтра. – 2018. – № 3А. – С. 50-64.
15. Кумакова С.В. Методология интегральных оценок инновационной деятельности и инновационных потенциалов регионов [Електронний ресурс] / С. В. Кумакова. – Режим доступу: http://innclub.info/wp-content/uploads/2011/02/kumakova_6_konk_reg_0.doc.
16. Лицур І.М., Лимич Ю.В. Чинники формування інноваційно-інвестиційної політики сталого розвитку / Лицур І.М., Лимич Ю.В. // Ефективна економіка. – 2013. – № 9. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_9_6.
17. Мешко Н. П. Інвестиційно-інноваційний потенціал регіону: критерії оцінки та проблеми формування / Н. П. Мешко // Економічний простір : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2008. – №10. – С. 78-88.

18. Мушеник І. М. Проблеми інноваційного розвитку агропромислового комплексу України / І. М. Мушеник // Інноваційна економіка. – 2018. – № 3-4. – С. 23-28.
19. Погоріла І. І. Характеристика інноваційно-інвестиційного потенціалу промислових підприємств Чернівецької області / І. І. Погоріла, Н. О. Ковальчук // Ефективна економіка. – 2013. – № 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_4_69.
20. Фишер С. Экономика : [пер. с англ.] / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи. – М. : ДЕЛО Лтд, 1995. – 864 с.
21. Хаустова К. М. Теоретичні засади оцінки інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства у контексті стратегічного підходу / К. М. Хаустова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.4. – С. 299-304.
22. Холодницька А. В. Інноваційний розвиток соціальної та гуманітарної інфраструктури сільських територій Чернігівської області / А. В. Холодницька // Науковий вісник Полісся. – 2015. – № 3(3). – С. 47-51.
23. Хоменко І. О. Особливості надходження прямих іноземних інвестицій та їхній вплив на економіку України / І. О. Хоменко, Л. М. Волинець, А. О. Шамкало // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2021. – № 1 (25). – С. 15-26.
24. Хоменко І. О. Інноваційно-логістичні та митні аспекти управління ланцюгами постачання швидкопсувної продукції / І. О. Хоменко, І. В. Садчикова, І. А. Костюченко // Сучасні питання економіки і права : зб. наук. праць. – 2020. – Вип. 1(11). – С. 69-78.
25. Шарп У. Инвестиции : [пер. с англ.] / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли. – М. : Инфра-М, 1999. 1035 с.
26. Global innovation index 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2020/.
27. Schulz T. Capital Formation bi Edukathion / T. Schulz // Journal of Politikal Economy. – 1960. – P. 25.

References

1. Bilousova, O.S. (2017). Ekonomika ta upravlinnya Investytsiynyyu potentsial ekonomiky Ukrayiny ta krayin ES [Economics and Management Investment potential of the economy of Ukraine and EU countries]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu – Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Auditing*, (1-2), 60-67. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvhastat_2017_1-2_10.
2. Vdovichev, A.A. (2005). *Teoretiko-metodologicheskie i metodicheskie osnovy otsinki investitsiynikh parametrov regionalnogo rozvitu [Theoretical, methodological and methodological foundations of the assessment of investment parameters of regional development]*. In-t region doslidzhen.
3. Honta, O.I., Dubyna, M.V., & Pilevych, D.S. (2013). *Formuvannia komplementarnoi investytsiynoi polityky Ukrainy: vyklyky hlobalizatsii ta vymohy ekonomichnoi bezpeky [Formation of complementary investment policy of Ukraine: challenges of globalization and requirements of economic security]*.
4. Hitman, L., & Yonk, M. (1999). *Osnovy investytsii [Investment basics]*. Delo.
5. Demianchuk, M.A. (2011). Udoskonalennya ponyatiynoho aparatu vyznachennya terminu «inovatsiyno-investytsiynyy potentsial pidpryyemstva» [Improving the conceptual apparatus of defining the term "innovation and investment potential of the enterprise"]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences*, 20(1), 296-301.
6. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraini [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html.
7. Deriy, Zh.V., & Skiba, S.A. (2016). Vplyv mekhanizmiv derzhavnoho rehulyuvannya na protsesy funktsionuvannya lyuds'koho potentsialu [The influence of the mechanisms of the sovereign regulator on the processes of the functioning of human potential]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya – Problems and prospects of economics and management*, (1(15)), 18-30.
8. Dubina, M.V., & Pilevich, D.S. (2014). Problemy aktyvizatsiyi formuvannya ta zaluchennya investytsiy u rozvytok natsional'noyi ekonomiky [Problems of activating the formation and receiving of investments in the development of the national economy]. *Naukovyy visnyk: finansy, banky, investytsiyi – Scientific Bulletin: Finance, Banking, Investment*, (1(26)), 94-101.

9. Zabashtanskyi, M.M., Zakharyn, S.V., & Rohovyi, A.V. (2020). Finansuvannya investytsiynoyi ta innovatsiynoyi diyal'nosti promyslovykh pidpryyemstv v konteksti perekhodu natsional'noho hospodarstva na model' staloho rozvytku [Financing of investment and innovation activities of industrial enterprises in the context of the transition of the national economy to the model of sustainable development]. *Zbirnyk naukovykh prats «Ekonomichnyy visnyk universytetu» – Collection of scientific works "Economic Bulletin of the University"*, 45, 184-195.
10. Keynes, Dzh. (2002). *Zahalna teoriia zainiatosti, vidsotkiv i groshei [General theory of employment, interest and money]*. Gelios.
11. Kychko, I.I. (2016). Perspektivy realizatsii modeli venchurnogo investirovaniya v Ukraine [Prospects for the implementation of the model of venture investment in Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya – Problems and prospects of economics and management*, (3(7)), 171-177.
12. Kychko, I.I., & Savchenko, V.F. (2018). Stratehichni oriyentyry investytsiyno-innovatsiynoho rozvytku v Ukrayini [Strategic guidelines for investment and innovation development in Ukraine]. In *V. F. Savchenka, L. M. Mekshun (Ed.), Zdobutky i problemy yevrointehratsiynykh zrushen v Ukrayini na suchasnomu etapi – Achievements and problems of European integration changes in Ukraine at the present stage* (pp. 8-29). CHNTU.
13. Kychko, I.I., & Kholodnitska, A.V. (2017). Perspektiviruyte ustanovku investitsionnoy politiki, podderzhivayushchuyu strukturnuyu perestroyku ekonomiki [Prospect the investment policy setting supporting the structural restructuring of the economy]. *Vestnik Kiyevskogo natsional'nogo universiteta im. T. G. Shevchenka – Bulletin of Kyiv National University T. G. Shevchenko*, (192), 18-24.
14. Kovalov, P.P. (2018). Strukturni formy innovatsiynoho potentsialu v promyslovomu rozvytku innovatsiy [Structural forms of innovation potential in industrial innovation development]. *Economics: Yesterday, Today and Tomorrow*, (3A), 50-64.
15. Kumakova, S.V. (2011). Metodologiya integral'nykh otsenok innovatsionnoy deyal'nosti i innovatsionnykh potentsialov regionov [Methodology of integral assessments of innovative activities and innovative potentials of regions(n.d.)]. http://innclub.info/wp-content/uploads/2011/02/kumakova_6_konk_reg_0.doc.
16. Lytsur, I.M., & Lymych, U.V. (2013). Chynnyky formuvannya innovatsiyno-investytsiynoyi polityky staloho rozvytku [Factors of formation of innovation and investment policy of sustainable development]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, (9). http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_9_6.
17. Meshko, N.P. (2008). Investitsiino-innovatsiynii potentsial regionu: kriterii otsinki i problemy formuvannya [Investment and innovation potential of the region: assessment criteria and problems and formulation]. *Ekonomichniy prostir – Economic space*, (10), 78-88.
18. Mushenik, I.M., & Burlakov, O.S. (2018). Problemy innovatsionnogo razvitia agropromyshlennogo kompleksa Ukrainy [Problems of innovation development of the agro-industrial complex of Ukraine]. *Innovatsionnaia ekonomika – Innovation Economy*, (3-4), 23-28.
19. Pohorila, I., & Kovalchuk, N. (2013). Kharakterystyka innovatsiyno-investytsiynoho potentsialu promyslovykh pidpryyemstv Chernivetskoï oblasti [Characteristics of innovation and investment potential of industrial enterprises of Chernivtsi region]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, (4). http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_4_69.
20. Fisher, S., Dornbush, R., & Shmalentsi, R. (1995). *Ekonomika [Economy]*. DELO Ltd.
21. Khaustova, K.M. (2009). Teoreticheskiye zasady otsenki investitsionnogo i innovatsionnogo potentsiala predpriyatiya v kontekste strategicheskogo podkhoda. [Theoretical ambushes of the assessment of the investment and innovation potential of the enterprise in the context of the strategic approach]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, 19.4, 299-304.
22. Kholodnytska, A.V. (2015). Innovatsiynyy rozvytok sotsial'noyi ta humanitarnoyi infrastruktury sil's'kykh terytoriy Chernihivs'koyi oblasti [Innovative development of social and humanitarian infrastructure of rural areas of Chernihiv region]. *Naukovyy visnyk Polissya – Scientific Bulletin of Polissya*, (3(3)), 47-51.
23. Khomenko, I.O., Volynets, L.M., & Shamkalo, A.O. (2021). Osoblyvosti nadkhodzhennya pryamykh inozemnykh investytsiy ta yikhniy vplyv na ekonomiku Ukrayiny [Features of foreign direct investment and their impact on the economy of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya – Problems and prospects of economics and management*, (1(25)), 15-26.

24. Khomenko, I.O., Sadchykova, I.V., & Kostyuchenko, I.A. (2020). Innovatsiyno-lohistychni ta mytni aspekty upravlinnya lantsyuhamy postachan' shvydkopsuvnoyi produktsiyi [Innovative-logistical and customs aspects of perishable supply chain management]. *Suchasni pytannya ekonomiky i prava – Modern issues of economics and law*, 1(11), 69-78.
25. Sharp, U., Aleksander, H., & Beili, Dzh. (1999). *Investitsii [Investments]*. Infra-M.
26. Global innovation index 2020. https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2020/.
27. Schulz, T. (1960). Capital Formation bi Edukathion. *Journal of Politikal Ekonomu*, 25.

Отримано 05.08.2021

UDC 330.332

Iryna Kychko

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of Department of Personnel Management and Labour Economy
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)
E-mail: ira41215@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-1110-4177>
Researcher ID: [H-1753-2015](https://orcid.org/H-1753-2015)

Maryna Panchenko

PhD Student
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

**THEORETICAL AND ECONOMIC APPROACHES TO DETERMINATION
OF CONTENT AND PROSPECTS OF REALIZATION OF INNOVATION
AND INVESTMENT POTENTIAL IN UKRAINE**

The article considers the economic content of innovation and investment potential as an economic category that includes three aspects of the relationship - the consequences of the past, the current state of the object of study and the forecast for the future.

The diversity of scientific views on the essence of innovation and investment potential has been studied. Based on the generalization of approaches, analysis of the system-forming factor, it is concluded that most scientists understand the innovation and investment potential as a set of investment resources directed to the innovation process. Based on the generalization of scientists' interpretations, it is proposed to define innovation and investment potential as a set of objective characteristics of the country that attract investment in the innovation process and make it possible to increase them to develop science-intensive industries, increase production of high value-added goods and finally - increasing welfare, reducing mortality and natural population decline in Ukraine.

Components of innovation and investment potential are analyzed, namely: natural and labor resources, set of investment resources, information and organizational components, innovation and investment policy, public policy, material conditions, search for strategic assets, ability to attract foreign direct investment, new markets. It is determined that the innovation and investment potential should take into account the expansion of the temporal and spatial characteristics of investment by including the hidden opportunities of the national economy.

It is investigated that the functioning of innovation and investment potential occurs at certain stages of its reproductive cycle - the formation, implementation, use, preservation and development, which are interconnected and interdependent. The development of innovation and investment potential is a feature of each stage of the reproduction cycle.

It is substantiated that the intensification of innovation and investment processes in Ukraine today should help restore the national economy to a qualitatively new level, taking into account innovation and globalization trends and stimulate the investment potential of the country as a whole, taking into account all possible sources of investment, especially domestic investment.

Keywords: investments; innovations; innovation and investment potential; structural changes in the national economy; resource.

Table: 3. Fig.: 1. References: 27.